

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

Найменування центрального органу управління освітою, власника

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. директора

Алла АДАМЕНКО

« 29 »

08

2022р.

ЕКОНОМІЧНА ІСТОРІЯ

Назва навчальної дисципліни

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

підготовки фахового молодшого бакалавра

Назва освітньо-професійного ступеня

спеціальності 051 Економіка

Шифр і назва спеціальності

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Київським авіаційним фаховим коледжем

Повне найменування вищого навчального закладу

Розробник:

 Крючало В.В. — визначено виконувати
Підпис кабінету

Схвалено на засіданні циклової комісії
гуманітарної і соціально-економічної підготовки

Назва циклової комісії

Протокол № 1, від «29» серпня 2022р.

Голова циклової комісії

 Крючало В.В.
Підпис Прізвище та інішали

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Економічна історія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра спеціальності «Економіка»

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: «Еволюція господарської діяльності людства від первісного суспільства до сучасності»

Міждисциплінарні зв'язки: вивченню дисципліни «Економічна історія» передують дисципліни «Всесвітня історія», а також пов'язується з подальшим вивченням дисциплін: «Політекономія» та «Розміщення продуктивних сил».

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

Тема 1. Предмет і завдання економічної історії.

Тема 2. Господарство стародавнього світу у період з найдавніших часів до V ст.н.е.

Тема 3. Розвиток феодального господарства та його форми.

Тема 4. Найважливіші географічні відкриття та їх наслідки.

Тема 5. Промисловий переворот: кінець XVIII – перша половина XIX століття.

Тема 6. Ринкове господарство країн європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (друга половина XIX – поч. XX ст.)

Тема 7. Перша світова війна та її економічні наслідки.

Тема 8. Друга світова війна, особливості повоєнного розвитку країн – учасниць.

Тема 9. Розпад колоніальної системи і виникнення нових незалежних держав.

Тема 10. Економіка незалежної України в 90 – ті роки XX – поч. XXI ст.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Економічна історія» є надання знань про сутність соціально-економічних процесів, що відбувалися в минулому й відбуваються в сучасному світі, їх об'єктивну зумовленість, взаємозв'язки та взаємозалежності.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Економічна історія» є формування вмінь аналізувати й оцінювати явища економічного розвитку у суспільства в контексті світової історії, узагальнювати та аналізувати господарський досвід нагромаджений людством, аналізувати історичні корені сучасних економічних проблем.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- історичні та культурні надбання наших предків,
- сутність соціально-економічних процесів, що відбувалися в минулому й відбуваються в сучасній Україні та світі;
- кращі сучасні національні традиції у практиці сьогодення.

вміти:

- порівнювати, аналізувати, узагальнювати і критично оцінювати історичні факти та діяльність осіб;
- оцінювати події та діяльність людей в історичному процесі з позиції загальнолюдських цінностей;
- порівнювати історичні події, процеси з періодами (епохами);
- розрізняти тенденційно подану історичну інформацію; працювати з відповідною літературою, вміти самостійно добувати історичну інформацію за темою;
- використовувати сучасні інформаційні можливості;
- аргументовано, на основі історичних фактів, відстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему;

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **54** години за навчальним планом

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет і завдання економічної історії.

Предмет і завдання економічної історії. Нерозривний зв'язок економічної історії з іншими соціально-економічними дисциплінами та її місце в системі наук. Суспільні функції економічної історії. Характеристика джерел та літератури. Критерії періодизації економічної історії.

Тема 2. Господарство стародавнього світу у період з найдавніших часів до V ст.н.е.

Основні етапи господарської еволюції первісного суспільства, їх характеристика. Проблеми взаємодії людини та природного середовища в стародавньому суспільстві. Перший поділ праці та перехід від привласнюючого господарства до відтворювального. Виникнення землеробства, скотарства, зародження ремесла.

Фази еволюції та варіації розвитку рабовласництва (східне та античне рабство). Галузева структура економіки, основні форми організації виробництва в сільському господарстві та ремісництві, економічні функції держави. Причини занепаду та загибелі рабовласницької системи господарства. Зародження протофеодальних відносин (система колонату).

Економічний розвиток Стародавнього Сходу. Економічні причини розквіту та занепаду країн античного світу. Господарство українських земель

у період від найдавніших часів до V ст.н.е. Історико – економічне значення трипільської культури.

Тема 3. Розвиток феодального господарства та його форми

Розвиток феодального господарства. Генеза феодалізму. Форми феодального землеволодіння в Західній Європі (алод, бенефіцій, феодал). Основні риси феодального господарства. Галузева структура, основні господарські форми (феодальне та селянське господарство, ремісничий цех, торговельна гільдія).

Феодальне місто, його виникнення та економічна роль. Галузева структура середньовічного ремесла, значення його цехової організації. Переростання ремесла у дрібнотоварне виробництво. Внутрішня та зовнішня торгівля. Гроші, роль міста у становленні ринку.

Економічний розвиток Київської Русі. Процес феодалізації селян і земельні відносини. Категорії залежного населення (смерди, рядовичі, закупи, холопи). Форми та характер землеволодіння. Міста і ремесло. Внутрішня та зовнішня торгівля Давньої Русі. Головні торговельні шляхи. Грошовий обіг. Лихварство. Особливості господарського розвитку українських земель у складі Великого князівства Литовського та Королівства Польського. Зростання феодального землеволодіння та його форми (вотчина та «держжава»).

Початок формування фільваркової системи господарства у литовсько-польській період. Поступове закріпачення селян та зростання феодальних повинностей. «Устав на волоки». Литовські статuti.

Тема 4. Формування передумов ринкової економіки в Європі (XVI – I пол. XVII ст).

Передумови і наслідки Великих географічних відкриттів. Становлення світового ринку, зміни в напрямках торговельних шляхів. «Революція цін», її причини та наслідки. Криза натуральної системи господарства як початок становлення ринкового господарства.

Розклад феодальних відносин, становлення та розвиток мануфактурного виробництва в Європі, галузева структура провідних країн. Фінанси та грошовий обіг, кредит. Форми організації торгівлі. Політика торговельного балансу та протекціонізм як результат розвитку економіки. Буржуазні революції в Європі, їх економічні програми. Вплив буржуазних революцій на економічний розвиток.

Тема 5. Промисловий переворот: кінець XVIII - перша половина XIX століття

Передумови промислової революції. Промисловий переворот в Англії, його джерела, напрямки та соціально-економічні наслідки. Особливості

промислового перевороту у Франції, Німеччині, США. Роль промислового перевороту у розвитку продуктивних сил.

Міжнародний поділ праці. Англія – світовий економічний лідер. Боротьба за фрітредерство та прибутковий податок в Англії. Відставання у рівні економічного розвитку континентальної Європи. Протекціонізм та система реальних податків. Зростання еміграційних процесів у країнах Західної Європи та їх причини. Економічний розвиток США.

Економічний стан Лівобережної України за часів Гетьманщини. Підвищення рівня агрикультури. Розвиток ремесла. Виникнення міст та зростання міського населення. Зростання мануфактурного виробництва. Зрушення у внутрішній та зовнішній, торгівлі.

Соціально-економічне становище Правобережної України. Економічний занепад українського Закарпаття. Економіка Галичини під владою Австрії. Реформи Йосипа II. Економічний стан Буковини.

Зростання товарності сільського господарства в українських землях; обезземелення селянства та еволюція форм феодальної ренти в першій половині XIX ст. Визрівання передумов скасування кріпацтва.

Тема 6. Ринкове господарство країн європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (друга половина XIX – поч XX ст.)

Основні тенденції розвитку світової економіки. Концентрація промислового та банківського капіталу та передумови створення монополій. Завершальна стадія індустріалізації та формування світового ринку. Вивіз капіталу. Колоніальна система та економічний поділ світу.

Економіка Англії на межі XIX – XX ст. Причини втрати нею світової економічної першості. Франція на рубежі XIX – XX ст. Аграрні суперечності, парцелярне господарство. Причини промислового відставання.

Об'єднання німецьких земель за ініціативою Пруссії. Причини швидкого економічного піднесення, роль мілітаризації.

Перетворення США у провідну індустріальну державу світу. Причини швидкого економічного піднесення, окремі їх фактори.

Промисловість Східної та Західної України. Традиційні та нові галузі промисловості. Особливості промислового перевороту. Нові промислові центри та райони. Іноземний капітал у промисловості й на транспорті. Залізничне будівництво.

Аграрне перенаселення та шляхи його подолання в Східній та Західній Україні. Зростання еміграційних процесів. Зародження кооперативного руху.

Індустріалізація в Україні. Концентрація промисловості й зростання монополістичних об'єднань. Промислове піднесення 90-х років XIX ст. Особливості промислового розвитку початку XX ст. у Східній та Західній Україні.

Тема 7. Перша світова війна та її економічні наслідки

Особливості економічного розвитку провідних країн світу в роки війни. Зростання державно-монополістичних тенденцій, формування етатистської системи господарських відносин. Стабілізація господарства після першої світової війни.

Спроби утворення незалежної української держави та економічні програми національних урядів України (Центральної Ради, Гетьманату, Директорії, ЗУНР).

Установлення радянської влади в Україні та реалізація економічної програми більшовиків.

Причини та наслідки повоєнної кризи в провідних країнах світу.

Становище провідних країн у світовому господарстві напередодні Другої світової війни. Економічні причини війни. Сталінська індустріалізація та її реальні результати. Характеристика промислового розвитку і будівництва в Україні в роки довоєнних п'ятирічок (1928 – 1941 рр.).

Суцільна колективізація та її вплив на стан сільського господарства. Голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні та його наслідки.

Негативний вплив світової економічної кризи 1929 – 1933 рр. на економіку Західної України. Стан сільського господарства і колонізаторська політика Польщі, Румунії, Чехословаччини в західноукраїнських землях.

Тема 8. Друга світова війна, особливості повоєнного розвитку країн-учасниць

Економіка України на першому етапі Другої світової війни (до 22 червня 1941 р.). Зміцнення воєнно-промислового потенціалу. Поглиблення галузевої спеціалізації. Соціально-економічні наслідки приєднання західноукраїнських земель до УРСР. Напад фашистської Німеччини та її союзників на СРСР. Перебудова народного господарства на воєнний лад. Посилення централізації управління економікою. Евакуація. Окупаційна політика фашистського режиму. Економічна експлуатація українських земель.

Втрати господарства і населення України в роки Другої світової війни. Відбудова народного господарства. Голод 1946 – 1947 рр. Грошова реформа 1947 р. Колективізація та індустріалізація в західноукраїнських землях.

Економічні наслідки війни для світового господарства. План Маршалла.

Економіка США після Другої світової війни та основні тенденції її розвитку. Причини зниження темпів зростання в 50–60-ті роки. Стан економіки країни в 70 – 90-ті роки. Утворення ФРН. Фактори економічного піднесення. Роль ФРН у створенні та розвитку «Спільного ринку». Соціально-економічні наслідки об'єднання ФРН та НДР.

Тема 9. Розпад колоніальної системи і виникнення нових незалежних держав

Особливості повоєнного розвитку Франції. Часткова націоналізація та її характер. Вплив розпаду колоніальної системи на економіку Франції. Місце Франції у світовому господарстві. Англійська економіка у повоєнні роки, її основні тенденції. Посилення державного регулювання.

Економічні наслідки поразки Японії у Другій світовій війні. Американська окупація та її наслідки. Україна в умовах кризи радянської тоталітарної системи і спроб її модернізації. Господарська реформа 1965 р. Диспропорційний розвиток радянської економіки, її затратний характер. Посилення застійних явищ в соціально-економічному житті країни у 70-ті – першій половині 80-х років. Спроби реформування господарської системи в другій половині 80-х років та причини їх невдачі. Виникнення нових незалежних держав.

Тема 10. Економіка незалежної України (90-ті роки ХХ ст.) - поч.ХХІ ст.

Прийняття Декларації про державний суверенітет України 16 липня 1990р. та Акта про державну незалежність України 24 серпня 1991 р. Розбудова національної економіки, її ринкова трансформація та інтеграція у світовий економічний простір, прорахунки й труднощі у виробленні та здійсненні незалежної економічної політики.

Роль держави у становленні цивілізованих ринкових відносин. Спроби створення законодавчого регулювання економічної діяльності. Соціально-економічна криза та пошук напрямків її подолання. Структурна та інвестиційна політика. Закордонна допомога. Роль і місце господарства України у світовому економічному розвитку.

3. Рекомендована література:

1. Борисенко В. курс української історії: з найдавніших часів до ХХ ст. – К., 1996.
2. Дорошенко Д. Нарис історії України. – Львів, 1991.
3. Економіка зарубіжних країн: Підручник / Філіпенко А., Вергун В., Бураківський І. та ін. – К., 1996.
4. Економічна історія: Навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Економіка і підприємництво». / Ю.Б. Кравчук. –Харків, ХНУВС, 2014. – 223 с.
5. Історія економічної думки України: Навч. посіб. / Васильєва Р., Горкіна Л., Петровська Н. та ін. – К., 1993.
6. Історія України. Навч. посіб. / Мельник Л., Верстюк В., Демченко М. та ін. – К., 1991 – 1992. Кн. 1-2.

7. Лановик Б. Д., Матисячків З. М., Матейко Р.М. Економічна історія України і світу: Підручник / За ред. Б.Д. Лановика. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2005. – 486 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
8. Лановик Б., Лазарович М. В. “Економічна історія” Курс лекцій, Київ “Вікар”, 2003. 149
9. Теліщук М. М. Історія економіки та економічної думки ТЗІ (у схемах і таблицях): навчальн. посіб. – Ірпінь: Видавництво Національного університету ДПС України, 2015. – 556 с

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання:
диференційований залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання: комплексний державний
екзамен